

تحلیلی بر ویژگی های حاشیه نشینی در مادرشهرها

(مطالعه موردی: محله زینبیه اصفهان)

علی زنگی آبادی^۱، حسین کیومرثی^۲

^۱دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، dr_adelz@yahoo.com

^۲حسین کیومرثی، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، h.kiumarsi@yahoo.com

واژه های کلیدی

مهاجرت، مادر شهر، حاشیه نشینی، اصفهان.

مقدمه

در طول چندین دهه اخیر بیشتر کشورهای درحال توسعه شاهد جابجایی شتاب آلود جمعیت به سوی شهرهای بزرگ خود بوده اند. این جریان سبب افزایش نابرابری بین مناطق مختلف شده، هزینه اداره مادرشهرهای بزرگ، که جمعیتی بیش از گنجایش خود دارند را افزایش داده و مانع رسیدن به هدف های عمده توسعه شده است. گستردگی این گونه حرکت های جمعیتی، درک علت و پیامد های مهاجرت را بیش از پیش شایان اهمیت ساخته، تا بدین وسیله خط-مشی های مناسبی برای مهار مهاجر یا کشیدن آنها در راههای اجتماعی مطلوب و بهره برداری از نقش بالقوه آنها در توسعه تنظیم شود (آ.اس.اوبرای، ۱۳۷۰: ۱۲). کشور های درحال توسعه به دلیل رشد سریع جمعیت و نیز از بین رفتن اقتصاد معیشتی مبتنی بر کشاورزی، در فرایند صنعتی شدن با رشد سریع شهرنشینی مواجه شده اند. منابع محدود و نابرابری های موجود در این کشورها سبب بهره مندی بعضی گروههای اجتماعی و کنار گذاشتن سایر گروهها به ویژه مناطق روستایی از روندهای رشد و توسعه گردیده است. لذا گروههای کم برخوردار به مناطق توسعه یافته تر شهری روی می آورند، تا جزیی انداموار از مجموع اقتصاد و اجتماع آن گردند (ابراهیم زاده، ۱۳۸۳: ۱۲۳). بالا رفتن شمار بیکاران شهری، وضع بد خانه ها، امکانات ناکافی آب، برق، فاضلاب، بهداشت نا مناسب، کمبود وسایل حمل و نقل وسایر مشکلات اطراف شهرها ناشی از مهاجرت روستاییان است، که پدیده حاشیه نشینی در شهرها را به وجود آورده است.

چکیده

پیدایش جاذبه های شهری و دافعه های روستایی و نیز مدرنیزاسیون کاذب و نیاز نظام سرمایه داری به بازار مصرف، شهرها را به عنوان بازار اصلی مصرف کالاهای تبدیل کرده است و این امر سبب ایجاد زرق و برق های کاذب در شهر های بزرگ کشور شده است و افراد جامعه روستایی و شهرهای کوچکتر را برای دست یابی به جاذبه های شهرها به سوی مادرشهرها و شهرهای بزرگ کشانیده است. شهر قادر به جذب این افراد تازه وارد در نظام اقتصادی و اجتماعی خود نیست. بنابراین این افراد مهاجر برای دستیابی به حداقل سرپناه به مناطق ارزان قیمت شهر که عمدتاً در حاشیه و مراکز شهر قرار دارند روی می آورند و چهره ای نا مطلوب را از شهر به نمایش می گذارند. در پژوهش حاضر سعی گردیده است تا با بررسی ویژگی های حاشیه نشینی در محله زینبیه شهر اصفهان، مشکلات و نارسایی های موجود شناسایی و راهکارهایی جهت تقویت آن ارائه شود. روش انجام پژوهش به گونه ای است که ابتدا با تدوین پرسشنامه و توزیع آن در بین ساکنین محله زینبیه، شاخص هایی مانند کیفیت محل سکونت قبلی مهاجرین، علت مهاجرت، وضعیت سکونت مهاجرین، شاخص امکانات و خدمات، شغل مهاجرین قبل از مهاجرت، کیفیت امکانات محله ای مورد بررسی قرار گرفت. سپس با استفاده از نرم افزار SPSS به بررسی وجود رابطه معنی دار بین میزان درآمد افراد خانوار و میزان مطلوبیت مسکن و نیز میزان اجاره نشینی وجود دارد. نتایج حاصل از آزمون T.TEST نشان می دهد که بین میزان درآمد افراد خانوار و میزان دستیابی به مسکن مناسب و کاهش اجاره نشینی رابطه مستقیمی وجود دارد و با افزایش درآمد خانوار میزان مطلوبیت مسکن افزایش و میزان اجاره نشینی افزایش می یابد.